

Dékány Károly*

Tisztítótűz

Aki még nem látott éhes, fáradt munkást,
 kit meg lehet venni egy sovány ebéden;
 pártütésre, bűnre –, mert munkája ára
 sok, hogy éhenhaljon s kevés, hogy megéljen –,
 olvasson fejére minden bűnt és átkot,
 próbálja a földig, vagy síríg elázni
 s míg önmaga ellen cselekszik kínjában,
 vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott nyomorgó családot –
 kik gyűlölik egymást és Istent sem félik,
 akik a templomba csak koldulni járnak
 s megváltásukat a haláltól remélik –,
 poklot, mennyországot ígérjen a népnek,
 próbálja lelküket testükből kirázni,
 s ha a lelkibeteg kiírtja családját,
 vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott elsüllyedt világot
 s földönfutókat, a nagyvilágot jární,
 – kiknek istenverés csupasz létezésük,
 akik nem képesek nyugalmat találni –,
 üvöltse, hörögje torkaszakadtából:
 – Ez az Isten célja, nem kell jobbat várni! –
 s míg nem megy agyára a nagy céltalanság,
 vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látta, hogy az istenember,
 – mert a nyomor, vagy sír elnyeli örökre
 s mert szörnyű sebében nyüzsgögnék a férgek –,
 kínjában az eget zörgeti hörögve,

* Dékány Károly (1920, Dévaványa – 1994, Szentendre) költő, szerkesztő, műfordító. Mint fiatal ember a népi írók követői közé tartozott, aztán, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a „harmadik utas” programot nem fogják tűrni a hatalom új birtokosai, 1947-ben emigrációba vonult. Párizsban és a louvaini katolikus egyetemen tanult, az Ahogy lehet című párizsi folyóiratnál dolgozott, a francia rádió magyar osztályának munkatársa volt. 1966-ban ő alapította meg a Forum Könyvkiadót és a Holland-Magyar Kulturális Egyesületet. Itt olvasható versei az 1953-ban Hamburgban megjelent *Küldött a puszta* című kis füzetében találhatóak, illetve a *Tisztítótűz* a vers eredeti változatának szerzői kézírata.

mondja, hogy kishitű, istentelen, gyáva,
kezdjen erőszakkal hősöket kreálni,
míg pusztítják egymást, dicsérgesse őket
s vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott falvakat kiírtva,
hol nem volt kegyelem gyerekeknek, öregnek,
akit még nem vertek puskatussal hátba,
mikor tüdőt köpött s bordái zörögtek,
legyen a rangkórság vesszőparipája,
igyekezzék magát félistennek látni
s amíg talpnyalói lesnek a kegyére,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott veszett kutya farkát,
mikor undorodva fordul el a dögtől,
mikor lompos farkát hasa alá húzva,
friss vért szimatolva morog az örömtől,
a harctérre menő katonák dalára
menjen a balkonra, virágot dobálni
s míg a felesége pincsikutyát fürdet,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott rongyos, tetves árvát
hasig érő hóban, vonat után futni,
száját mutogatva fekélyes kezével
s egy darab kenyérért sírva leborulni,
üljön asztalához újsággal kezében,
párolgó ebédjét étvágygal zabálni
s amíg poharában gyöngyözik a pezsgő,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott terhes anyát szülni,
földbevéajt üregben egy maroknyi almon,
– hol csurog a hólé és fullaszt a pára
s tiszta, szent kínjában nincs kit átkaroljon –,
festett babájának boruljon nyakába,
pajkos, szép szavakkal csókot kunyerálni
s míg a szíve táját a kék lángja fűti,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem aludt szűk, pocsolós lyukban,
átkarolva nyakát halott barátjának,
amikor a hörgők kínos halálukban
feledve sebüket, odahaza járnak,
feküdjék le este jól megvetett ágyba,
az álmat zenével, szivarfüsttel várni

s amíg a sarokban duruzsol a kályha,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott szörnyű gépcsodákkal
földbetiptort embert, pocsekát a vérnek
s elrothadt hullákat kiverve a földből,
mikor már agyukba befészkelte a féreg,
„lángeszének” bére járjon a fejében,
mikor nekibőszül fegyvert kalapálni
s míg a munkásai sírnak az éhségtől,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott csúszós ősziidőben,
az útszéli fákon lógni katonákat,
– akik félelmükben megszöktek a frontról,
s mert nem volt kenyér otthon a családnak –,
örüljön, hogy élhet s rosszat sose látott,
– hogy a teremtésnek ő a koronája –,
ne kívánjon soha szebb és jobb világot:
ügyes politikus, legyen büszke rája.

Aki még nem látta, hogy száll el az élet
meggyalázott, véres húscsapatok közül
– s bár a rémült szívben pislog még egy szikra,
merevedő ujja a semmire görbül –,
üveges szemében lessen jövődöket,
hogy ne bűdösödjék, siessen elásni
s hevenyészett misét mondatván a pappal,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott félig érett embert,
aki roncsolt belét tartja a kezében
s könnyes szemén látni, hogy szeretne élni:
még ha ezer Isten várja is az égben,
ígérgessen neki örök mennyországot,
mondja, hőssé, szentté fogja glóriázni
s amikor ledobják a meszesgödörbe,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott lebombázott várost:
ahol ég a fal, a föld és ég az anyja,
hol a romok alatt fulladnak meg ezrek
s nincs Isten, ki őket onnan kikaparja,
csűrje és csavarja, míg bele nem gebed,
próbáljon meg mindent jóvá magyarázni
s amíg homlokára babért fon a sátán,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

Aki még nem látott pokolkaput nyitva,
amikor a lángja égig ér a bűnnek
és az üszkös fákon bélcafatok lógnak,
kicsordult velő s vér a rögbe vegyülnek,
mondja, hogy ez malter a jövőnk falára,
termőföld, az élet ott fog kicsírázni
és ha ezt hiszi is nehéz vakságában,
vonja félre vállát, nem fogom csodálni.

De aki már látott, ne legyen nyugalma,
ne rejtse el semmi a földön, az égben,
amit átélt, látott, az eszében tartsa
s boruljon le sírva, tisztán szégyenében,
aztán tegyen esküt érthető szavakkal;
ne tudják a „bölcsek” félremagyarázni
és ha be is tartja, áldja meg az Isten,
meghajlunk előtte, meg fogjuk csodálni.

Mikor alvajáró barmok között mászkál,
ordítson fülükbe, álmukat riassza,
hogy a tisztítótűz égesse ki őket
s ha nem ébrednek fel úgy sincs semmi haszna,
mert aki már látott a földi pokolból
csak egy fikarcnyit is és nem fáj a lelke,
a nagy tisztítótűz úgysem segít rajta,
de még az Isten sem, akárhogy is verje.

Mikor örültet lát, térjen ki előle,
futóbolondoknak nincs mit magyarázni,
ajtajuk küszöbén törölje le lábát,
vonja félre vállát, nem tud mást csinálni.
Mert ha józan eszünk nem képes a jóra,
a nagy tisztítótűz se áldás, se átok,
kicsordult szívünknek úgysem lesz nyugalma,
robbantsuk fel ezt a szörnyű, vak világot.

Amíg Atlantiszként süllyed el a földünk,
okoljuk majd egymást, okoljuk az istent
s mirtuszkoszorúsan, glóriás mártírként
saját magunk előtt hajtsuk meg fejünket.
Ennél dicsőbb véget ennek a világnak,
ahol harminc arany vérünknek az ára,
sehhol sem találnánk, öljük meg hát Istent:
pusztítsuk ki egymást s legyünk büszkék rája.

A suszter

Sovány kis ember, csiriz szagú,
 úgy oda volt nőve a szélre,
 hogy alig akartam hinni a hírt,
 amint valaki elmesélte:
 – Felállt, hogy fáradt, görbe hátát,
 elzsibbadt lábát ropogtassa
 s nagyon tetszett néki a dolog,
 mert úgy maradt: kinyújtózkodva.
 Így feküdt be a deszkák közé,
 – a nyűgösködés nem szokása,
 de végigdolgozott hatvan év
 most jogot ad kis lustaságra...
 tízezerhatszázhusz talpalás:
 kétezerhatszáz görbeszárú,
 vagy ötszörannyi kis topánka,
 sok bakkancs, cipő s félkészárú.
 Ennyi elég – én úgy gondolom,
 mert mit megevett, beleférne
 három zsákba, egy szakajtóba
 s üres kamrája fenekébe.
 Van egy kis adótarozása,
 – a jegyző neheztel is érte,
 pedig kifutja – énszerintem –
 a dikics, ár s a suszterszéke.
 Vagy ha nem, hát könyvelje el
 – ő tudja, milyen kiadásra:
 szociálisra, közsegélyre, –
 még az Isten is megáldja...

Egy csillagtalán éjszaka

Csurog a csend a kertek alján,
 kerül a szél is minden bokrot;
 megállt az érés fent a fákon
 s elrejtették a holdkorongot.
 Az ég és föld úgy egybeolvadt,
 mint fű hegye a holt rögökkel.
 Nincs vég és kezdet, – csak félelem
 a leselkedő ördögökkel.

Emlékül

Emlékül néhány szót a multról,
senki sem tudná letagadni,
nagyok, nemesek, szentek voltunk
– s erre szerettünk „sokat adni”.
Ha nem volt pergeletnyi zsírunk,
lebbencset ettünk vízbefőzve
s aszatolni jártunk „jó bérért”
– az urasági legelőre.
Harmincöt fillér volt a napszám,
pengő-hús a szalonna ára;
– aki nem hiszi, nézze csak meg
az urasági számadásba’.
Ha jó uraink gyenge gyomrát
a magyar gulyás megfeküdte,
– egészségügyre „sokat adtunk”:
Nizzában, Cannes-ban kiheverte.
Ez jó volt, – no meg a Hortobágy,
hogy önmagunkat „megmutattuk”...
és valljuk csak be: minden jó volt,
mert mi mindenre „sokat adtunk”.

A fiatal öreg

Öreg vagyok én már pogánynak
– és fiatal, hogy fejet hajtsak,
Uram, a te komornyikodnak.
Sápadtak, vének, ízetlenek
az ilyen kancsal ajtónállók,
Uram, még Téged is becsapnak.
Öreg vagyok én már pogánynak,
de jövök Hozzád dallal, cifrán
– vagy épen vásott rongyaimban...
Fiatal vagyok én még, uram,
derekam hajlik jobbra, balra,

Péternek lenni: kősziklának,
ki meri védni Istenét,
és köpni Júdás aranyára,
tudunk-e még? jaj, merünk-e még?!